
"The Emergence of Liberal Humanism", H. Willson Coates, V. Hayden White, New York 1966 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 13/2, 477

1968

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

w dalszych rozdziałach. Z kolei (rozdział V) zajmuje się rozwojem nauki lekarskiej, w szczególności zaś anatomii opisowej (Leonardo da Vinci, Vesalius, Berengarius, Fernelius i in.). W dalszym ciągu (rozdz. VII) mowa jest o koncepcjach paranaukowych: alchemii, astrologii, magii naturalnej, magnetyzmie itp. W rozdziale VII omówione są najważniejsze osiągnięcia na polu matematyki. W rozdziale VIII daje autorka pogląd na zagadnienie nauki i nauczania. Osobne miejsce (rozdział IX) poświęciła początkom fizjologii (R. Columbus, Cesalpinus, Serwet, Harvey). W rozdziale X porusza zagadnienia związane z receptą kopernikanizmu (stosunek Koplera do myśli Kopernika, aspekty religijne, mistycyzm matematyczny, stanowisko Tychońa itd.). W ostatnim rozdziale jest mowa o odkryciach takich, jak teleskop, o satelitach Jowisza, Galileusz, o debatach na temat gwiazd, wiedzy i religii itp. W *Epilogu* autorka podkreśla różnice zachodzące między charakterem nauki średnio-wiecznej i nauki renesansowej, na jej funkcję i powiązania z filozofią.

Książka ma charakter wykładu obejmującego najcenniejsze osiągnięcia na polu nauk przede wszystkim przyrodniczych, kosmologii w szerokim znaczeniu. Cechuje go swoiste ujęcie autorki, w którym główny akcent spoczywa na samym zagadnieniu rozwoju i funkcji osiągnięć naukowych, przy odpowiednio dobranym materiale faktograficznym.

S. S.

H. Willson Coates, V. Hayden White, *The Emergence of Liberal Humanism*. Mc Graw-Hill, New York 1966.

Książka stanowi wnikliwe studium wszystkich prądów umysłowych w Europie od czasów załamania się cywilizacji średniowiecza w XIV w., poprzez okres oświecenia, aż do rewolucji burżuazyjnych włącznie. Temat potraktowany został raczej analitycznie niż opisowo. Autorzy śledzą główny nurt cywilizacji zachodniej, przedstawiając go tu jako liberalny humanizm, i starają się określić jego pochodzenie, składowe, rozwój i perspektywy.

Treść: Odrodzenie włoskie — zaczątki krytyki odziedziczonej tradycji i początki humanizmu świeckiego. Rozpad jedności chrześcijańskiej na Zachodzie — renesans północny, rewolucja protestancka i reakcja katolicka. Nowy światopogląd religijny — tolerancja i wolnomyślicielstwo. Nowy światopogląd polityczny — państwo narodowe i kierunki myśli politycznej. Nowy światopogląd ekonomiczny — merkantylizm i ekonomia utopijna. Nowe pojęcie przyrody i przewrót naukowy. Formowanie się nowoczesnej myśli w XVIII w. Wiek XVIII — wielka analiza. Postęp i upowszechnienie wiedzy. Wolność religijna i umysłowa. Wolność obywatelska i polityczna. Wolność ekonomiczna i społeczna. Ideologia rewolucji i kontrrewolucji.

Witold Paweł Cienkowski, *Poligłoci i hieroglify*. Nasza Księgarnia, Warszawa 1967, ss. 407, ilustr.

Jest to popularnonaukowa praca językoznawcza poświęcona kolejno: dziejom pisma (pierwsza część książki), pismu Majów i historii jego odczytania, przede wszystkim historii pracy Jurija Knorozowa w tym zakresie (część druga książki), fenomenalnym poliglotom (część trzecia, s. 252—303), wreszcie zagadnieniu, jak się uczyć języków obcych.

Wśród przedstawionych przez W. P. Cienkowskiego poliglotów, znających po kilkanaście czy kilkadziesiąt języków (w wypadku kilku poliglotów liczba języków przekracza i setkę!) jest kilku uczonych: Giuseppe Mezzofanti (1774—1849), profesor języków starożytnych na uniwersytecie w Bolonii, następnie kustosz biblioteki wa-